

УДК 929

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2017.134.3.08>

А. Кошелєв, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

КОНЦЕПТИ "ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА БІОГРАФІЯ" ТА "БІОГРАФІЧНИЙ СВІТ" У ДОСЛІДЖЕННІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛА

Розглянуто розвиток теорії біографічних досліджень на сучасному етапі існування вітчизняної історичної науки. Проаналізовано праці українських і зарубіжних учених, які розробляли та переосмислювали тенденції написання біографій науковців та інших видатних особистостей упродовж останніх десятиліть. Продемонстровано витоки теоретичних і методологічних постулатів біографістики кінця ХХ – початку ХХІ ст. Основну увагу зосереджено на дослідженні двох концептів вивчення біографії особистості, які формують окремі стратегії її створення: "інтелектуальна біографія" та "біографічний світ". Розглянуто специфіку й епістемологічні витоки кожного із зазначених концептів, їхні теоретичні основи та можливості застосування у практичних дослідженнях. Надані сучасні визначення поняття "інтелектуальна біографія" та алгоритми застосування його стратегії в дослідженні біографії науковця. Також продемонстровані витоки моделі "біографічний світ", її зв'язок із наративною психологією та наративістською теорією історичних досліджень, теоретичні досягнення яких можуть бути застосовані у дослідженні життєдіяльності людини. порушено питання про об'єднання обох концепцій в окремому дослідженні з метою доповнення теоретичного інструментарію дослідника у вивченні біографії науковця.

Ключові слова: інтелектуальна біографія, "біографічний світ", наративна психологія, мапа особистості

Вивчення теорії біографічних досліджень у сучасному науковому середовищі актуалізується кількома причинами. Останні десятиліття демонструють глибинне теоретичне переосмислення біографістики як у світовій, так й у вітчизняній історичній науці і це пов'язано із настанням різноманітних "поворотів", які сталися впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст. "Повороти" залишили різні методологічні нашарування в теоретичному інструментарії дисципліни. Інтерес до життя та діяльності окремої особистості, зокрема науковця, починає відроджуватися приблизно із 80-х рр. ХХ ст. як певна відповідь на "соціальний" або "лінгвістичний" повороти, які розмили роль людини в історичних процесах та поставили її в залежність від суспільних або текстуальних детермінант. Зважаючи на це, у професійному середовищі істориків зародився інтерес до переосмислення ролі особистості в суспільно-історичних процесах, а бажання поставити під сумнів залежність волі людини від зовнішніх факторів почало відроджувати жанр біографічних досліджень в історієписанні. Усе ж, теоретичні досягнення різних напрямів історичної науки привели до осмислення інструментарію дослідження життя особистості, методологічних та ідеологічних обґрунтувань написання її біографії. Внаслідок цього з'явилася низка нових концептів дослідження життєдіяльності людини загалом та науковця зокрема. Застосування цих концептів зі специфічним теоретичним інструментарієм у практичному дослідженні біографії потребує подальшого переосмислення перспектив їхнього використання як окремо, так і в синтезі. Дослідження концептів "інтелектуальна біографія" та "біографічний світ" і їхнє можливе застосування у вивченні життєдіяльності науковця порушує проблему паралельного використання різних теоретичних інструментів та їхнє співвідношення, що актуалізує вищезазначену тему статті.

У статті запропоновано дослідження двох концептів, які містять у собі теоретичний і методологічний інструментарій дослідження біографії науковця. Мета полягає у висвітленні специфіки концептів "інтелектуальна біографія" та "біографічний світ", їхніх теоретичних засад та інтелектуальних витоків, а також з'ясування можливого їх синтезу в дослідженні біографії науковця. У статті розглянуто:

- Особливості напряму "інтелектуальна біографія", її ключові засади, специфіку та можливості застосування у практичних дослідженнях біографії науковця.
- Витоки і теоретичні основи концепту "біографічний світ", його зв'язок із постмодерною наративістською теорією історичних досліджень і "наративною психологією".

Дослідження ґрунтується на працях сучасних вітчизняних і зарубіжних істориків та теоретиків історичної науки, праці яких присвячені проблемам біографістики, теоретичним і методологічним основам написання біографії вченого. Серед українських науковців, які працюють із зазначеною проблематикою, виокремимо дослідження В. Андрєєва [2], В. Ващенко [5], І. Колесник [9, 10], Т. Попової [12], які здійснили комплексні теоретичні осмислення розвитку біографістики як дисципліни історичної науки в Україні, сформулювали теоретичні обґрунтування та бачення місця концепту "інтелектуальна біографія" в дослідженні особистості, можливостей і необхідності його застосування залежно від мети дослідника. Зауважимо, що ці вчені підтверджують актуальність досліджень біографій із застосуванням сучасної методології, зокрема й підходів та принципів "інтелектуальної біографії".

Окремо варто наголосити на розвитку концепту "біографічний світ", автором ідеї якого вважають українську дослідницю І. Колесник [9, 10]. У своїх дослідженнях вона надає теоретичні обґрунтування та приклад застосування зазначеного методу дослідження біографії особистості (зокрема Т. Шевченка), спираючись на досягнення наративної психології. "Біографічний світ", як один із найновіших способів комплексного осягнення життя особистості, також був покладений у центр уваги дослідження Т. Попової [12]. Щодо застосування досягнень наративної психології в дослідженні біографії (зокрема звичайної людини, героя, який залишив по собі мінімум свідчень про своє життя), варто назвати дослідження польського науковця Т. Вісліча [6], який продемонстрував можливості використання інструментарію наративістської теорії в дослідженні обмежених даних, що містять автобіографії пересічних громадян Нового часу.

Серед праць російських учених, які працюють над теоретичними і методологічними основами концепту "інтелектуальна біографія" та обґрунтовують його теоретичну цінність і можливості застосування, звертають на себе увагу дослідження Л. Рєпіної [13] та М. Базанова [3]. Російського дослідника Д. Володіхіна [4] вважають одним із засновників напряму "екзистенціальної біографії", яку Л. Рєпіна протиставляє "інтелектуальній біографії". Його дослідження доповнюють загальну картину розвитку сучасної біографістики та допомагають краще зрозуміти сутність "інтелектуальної біографії" в дослідженні життєдіяльності та творчості науковця. Концепт "біографічний світ" розвинувся на основі наративної психології та наративістської теорії історичних досліджень. Серед робіт дослідників, які

працювали та розвивали зазначені напрями, використані праці М. Кросслі [11], Х. Уайта [1, 14, 15], Г. Іггерса [8], Е. Доманської [7].

Тенденції, пов'язані із популяризацією в сучасному інтелектуальному середовищі біографічного жанру, за визначенням Т. Попової [12, с. 16], є наслідком одного із багатьох "поворотів", які відбулися за останні десятиліття в історичній науці. Ідеться про "біографічний поворот". Дослідниця стверджує, що причинами цього процесу стали пошуки науковою спільнотою істориків шляхів створення комплексної системи методів для дослідження "людської індивідуальності". Передумовами такого повороту можна назвати надмірну релятивізацію ролі особистості (як політичних, так і наукових або культурних діячів) в історії у зв'язку із популяризацією в певному колі західноєвропейських та американських мислителів постмодерних ідей, ідей мікроісторії або соціальної історії. У їхніх межах особистість втрачала свою виразність на тлі текстуральності або соціального опосередкування. "Біографічний поворот" став реакцією в бажанні знову надати історії "людське обличчя".

"Біографічний поворот" відбувається з урахуванням змін тих методологічних орієнтирів, які відбулися в історичній науці, філософії, психології та соціології за останні десятиліття. Зважаючи на це, характерною рисою сучасних біографічних досліджень є інтердисциплінарність, пов'язана з необхідністю комплексного охоплення життєдіяльності людини та соціокультурного контексту, у якому вона перебуває. На тлі проблеми співвідношення особистості та її ідей із соціальним середовищем, у якому вона існує, розвинувся напрям "інтелектуальної біографії". На відміну від історії ідей, що досліджує розвиток інтелектуальної думки, абсолютизуючи її та відриваючи від соціального контексту, в основі "інтелектуальної біографії" лежить теза про те, що ідеї не можуть існувати без особистості, а особистість поза суспільством. "Інтелектуальна біографія" як концепт дослідження життєдіяльності вченого робить наголос на дослідженні динаміки "внутрішнього" інтелектуального становлення особистості, а не на формальній кар'єрі науковця, як це відбувається в дослідженні "наукової біографії". Для конструювання інтелектуальної біографії науковця за основну мету свого дослідження необхідно поставити з'ясування методології вченого, процес її становлення і розвитку впродовж життя, а також психічних і соціокультурних умов її формування [5, с. 480–481]. Спираючись на зазначену специфіку напрямку дослідження, у сучасній історіографії існує кілька визначень поняття "інтелектуальна біографія". В. Андрєєв пропонує такі визначення концепту [2, с. 334]:

- Інтелектуальна біографія є всеохоплюючою, вона інтегрує повний спектр життя героя та його робіт, висвітлює розвиток його думки під впливом зовнішніх стимулів – соціальних, політичних, культурних, наукових і дозволяє висвітлити інтелектуальний шлях суб'єкта в контексті глобального інтелектуального простору.

- "Інтелектуальна біографія" висвітлює інтелектуальні переконання суб'єкта через намагання встановити раціональність у термінах мотивації суб'єкта та у категоріях специфічного культурного й інтелектуального контексту, у межах якого ці мотивації сформовані.

- Інтелектуальна біографія є інтелектуальною тому, що через факт відповідно мотивованого читача, відповідно мотивований біограф допомагає зрозуміти ґенезу та сутність інтелектуального досягнення суб'єкта.

- Інтелектуальна біографія досліджує основні етапи становлення світогляду суб'єкта та з'ясовує історичні причини їх трансформації. Інтелектуальна біографія поруч з офіційною подією історією та "анкетною біо-

графією" мислителя висвітлює "власну історію його життя та ідей". Завдання біографа полягає в тому, щоб побачити її та з'ясувати історичні умови виявлених світоглядних метаморфоз героя. Оскільки в центрі уваги дослідника інтелектуальної біографії перебувають авторські тексти, то епістемологічним аспектом подібних студій стає співвідношення творів інтелектуала з історико-культурним контекстом.

Серед дефініцій українських дослідників варто виокремити визначення І. Колесника, що розглядає інтелектуальну біографію як біографію інтелектуала в мережі соціокультурних зв'язків [10, с. 8].

Незважаючи на різноманітність визначень і моделей дослідження інтелектуальної біографії, загальними рисами напрямку можна назвати такі:

- Дослідження особистості відбувається з урахуванням її психологічних, політичних, фізичних, інтимних, наукових, ідеологічних та інших аспектів індивідуальності.

- Особистість інтелектуала досліджується в невід'ємному зв'язку із соціокультурною реальністю, у якій він або вона існує. В. Андрєєв зазначає, що "інтелектуальні біографії використовують для глибинного розуміння соціального контексту, а не навпаки, як це практикується у традиційних історичних біографіях" [2, с. 338].

- У центрі уваги дослідника інтелектуальної біографії перебувають ідеї "героя" біографії, втілені в його текстах, ґенеза, розвиток та трансформації яких досліджуються у зв'язку із зовнішніми впливами тієї соціокультурної обстановки, у якій існував науковець.

Пізнання процесу інтелектуального становлення науковця невід'ємно пов'язане із роботою над текстами, які він залишив по собі. Отже, для виявлення ідей ученого дуже важливим джерелом інформації є його наукові публікації, есе або монографії. Вочевидь, ми можемо простежити зв'язок зародження та становлення цих ідей із зовнішнім соціокультурним оточенням шляхом дослідження джерел персонального походження (епістолярій, автобіографій, мемуарів або інтерв'ю із родичами [якщо йдеться про дослідження біографії науковців ХХ–ХХІ ст.]). Однак обмежений характер будь-якої джерельної бази проектує обмеження й на можливість відстежити певні аспекти інтелектуальної біографії науковця. Відповідно, для розширення можливостей пізнання досліднику біографії необхідно звертатися до досягнень інших напрямів історичної науки і галузей сучасної соціогуманітаристики.

Спираючись на наведені вище дефініції поняття "інтелектуальна біографія", об'єктом дослідження науковця, який застосовує цей концепт, є особистість інтелектуала, його життєдіяльність у різних сферах, але, насамперед, за ствердженням Т. Попової, у сфері інтелектуальній. Що стосується предмета інтелектуальної біографії, то він пов'язаний із дослідницькою стратегією та теоретичними орієнтирами власне дослідника. Саме тому інтелектуальна біографія може бути представлена різними моделями біографічного аналізу [12, с. 20].

Один із таких алгоритмів дослідження інтелектуальної біографії науковця запропонував В. Ващенко [5, с. 481]. На першому етапі, як зазначає вчений, необхідно "схопити ґенезу та сутність інтелектуального досягнення суб'єкта". Роль інтелектуального досягнення відіграє наукова методологія науковця, а її ґенеза – це зміна методологічних настанов науковця впродовж життя. Другий етап полягає у "встановленні раціональності суб'єкта в термінах його мотивації, оскільки "раціональність суб'єкта" у науці виявляється, не в останню чергу, у науковій методології, то це завдання може бути редуковане до з'ясування наявності мотиваційних рядів у її, методології, просторі".

Ще одним алгоритмом, або, як зазначила Т. Попова, моделлю дослідження біографії є концепт "біографічного світу", розроблений І. Колесник. Як зазначає автор, концепт "біографічний світ" покликаний допомогти дослідити різні соціокультурні "світи", у яких проживає та творить людина впродовж свого життя. Ці "світи" призводять до зміни ролей людини залежно від того, у який із них на певний етап свого буття вона входить. Особистість здатна розширювати кількість "світів", змінюючи власні інтереси або статуси, а апогеєм життя людини можна вважати етап найбільшої їх кількості, що входять до культурного простору індивідуума. І. Колесник визначає поняття "біографічний світ" як комунікаційну модель, що містить внутрішній і зовнішній світи особистості, результат комунікацій людини з її оточенням. "Біографічний світ – це культурний світ або культурні світи людини та афілійованих із нею груп, особистостей, громад і суспільства загалом. Біографічний світ – структура нелінійна, що вможливорює утворення цілості життя людини зі своїми цінностями, мотивацією, метою й сенсом існування" [9, с. 80].

Дослідження біографічного світу особистості, у тому значенні, яке пропонує І. Колесник, передбачає застосування теоретичного інструментарію нарративної психології. Разом із нарративною психологією використовують досягнення психології пізнання. Згідно із визначеннями цих галузей психологічної науки, досвід людини будь-якого життєвого етапу або ситуації є розумінням її у спосіб особистісний і безпосередній, найчастіше за участі емоцій і повного сенсорного апарату. Досвід людини упорядковується в організовані структури – пізнавальні схеми, що відповідають за розуміння і забування явищ та об'єктів. Схеми ці стають по черзі підставою інтерпретації даних, що надходять. Відтак всебічною проблемою в питанні розуміння світу людиною є засада, що порядкує структуруванням досвіду. Психологія пізнання зауважила, що конвенціональною і культурно переказуваною формою організації людського досвіду є наратія [6, с. 469]. Людина, проживаючи життя, адаптує отриманий нею досвід у вигляді нарративу, героєм якого є вона сама. Сюжет, інших героїв, зав'язку, кульмінацію та розв'язку свого життєвого нарративу особа конструює у власний, унікальний спосіб. Застосування досягнень нарративної психології у дослідженні особистих наративів героїв біографії, яких ми вивчаємо, дозволяє значно розширити дослідницьке поле та коло запитань, які ми можемо поставити у процесі пізнання життєдіяльності будь-якої особистості, яка залишила по собі письмові згадки про своє життя або його епізоди.

Це доречно застосовувати, на нашу думку, не лише до особистих, але й до наукових творів (наративів) учених-істориків. Наратив після свого написання отримує незалежну цінність, а його характеристики є додатковим джерелом інформації про композиційні, ідеологічні й інтерпретаційні стратегії автора. Відтак, досліджуючи наративи автора, ми можемо поставити питання не про те, що трапилося із героєм нашого дослідження, а про те, у який спосіб його досвід став елементом дійсності [6, с. 470]. Зазначений спосіб можна використовувати як у дослідженні автобіографій, так і авторських текстів героя біографії. З погляду тропологічної теорії історичного нарративу, розробленої Г. Вайтом [1, 14, 15] кожен історичний науковий текст несе в собі нередукований літературний елемент, який виявляє себе в композиційних, сюжетних та ідеологічних характеристиках тексту. Якщо об'єктом інтелектуальної біографії є особистість історика, то застосування тропологічної теорії може допомогти в дослідженні особистості історика крізь

призму його нарративних стратегій або, іншими словами, способів, які він обрав для адаптації реальності.

Відтак застосування інструментарію нарративної психології дозволяє упорядкувати життя особистості, що означає звести її життєві епізоди та різні повідомлення про них у вигляді нарративної структури, яка має початок, середину і кінець. Композицію упорядкування досвіду обирає творець нарративу (людина або дослідник її біографії) і цей процес піддається певному алгоритму дій: 1) відбір подій, епізодів життя; 2) встановлення зв'язку між ними; 3) характеристика комунікацій, міжособистісного оточення навколо основного персонажу. Таким чином, сам наратив упорядковує життя людини, утворюючи зв'язки між особою, епізодами її життя та соціокультурним середовищем, у якому вона існувала [9, с. 80].

Висвітлення біографічного світу особистості передбачає наявність двох рівнів нарративу: особистісного та професійного. Особистісний наратив створюється людиною внаслідок рефлексії над своїм життям. Вона сама обирає сюжет розповіді свого життя, основних героїв та події, які будуть нею охоплені. Якихось із них навмисно уникають, інші, навпаки, гіперболізуються. Професійний наратив передбачає створення історії життя особистості дослідником, у розпорядженні якого є особистісний наратив героя його дослідження. У професійному наративі переказується біографія іншої людини, але вже із власними композиційними вподобаннями науковця, який обирає епізоди із життя свого героя та будує зв'язки між ними. У підсумку вибудовується інша версія життєпису, що співвідноситься з ідеологічним і теоретичним баченням дослідника. Професійний наратив – це наратив другого рівня. Продуктом переплетення різних наративів – особистісного та професійного є поява нових стратегій біографічного дослідження. Через такий наративний діалог відбувається трансформація життя особистості, яке складається із різної кількості наративів. Вони формують, як зазначає І. Колесник, "тканину життя особистості", дослідити яку можна за допомогою мапи життя – інструменту для комплексної побудови біографічного світу людини. Рухаючись за цією мапою, можна вибудувати стратегію дослідження життя особи. У вивчені біографії Т. Шевченка І. Колесник запропонувала такі пункти мапи особистості: місця, артефакти, події, люди, стреси, сценарії майбутнього, персональна ідеологія [9, с. 82]. Залежно від мети дослідження, пункти можуть змінюватися на розсуд науковця.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що концепти "інтелектуальна біографія" та "біографічний світ" пропонують дві стратегії дослідження біографії людини, визначаючи різні акценти у вивченні життя особистості. Інтелектуальна біографія досліджує розвиток інтелектуального становлення особистості в контексті її соціокультурного оточення, визнаючи впливи внутрішніх переживань і зовнішніх чинників у житті людини на цей процес. Пізнаючи інтелектуальну біографію особи, трансформацію її ідей у зв'язку із зовнішніми впливами, дослідник водночас вивчає й суспільство, у якому проживав герой його дослідження. Концепт "біографічного світу" сформувався на схожих епістемологічних засадах, визнаючи нерозривність зв'язку особистості з мережею її соціокультурних контактів. Однак кінцевою метою побудови біографічного світу особистості є створення нового життєвого нарративу, який об'єднав би у своїх межах комплекс різних культурних та особистих "світів" людини, створюючи комплексну картинку її життя. Застосування обох концепцій особливо може бути корисним у дослідженні біографії науковця. Використання мапи особистості, яку пропонує модель "біографічного світу", дозволяє вибудувати той необхідний зв'язок лю-

дини із її оточенням у різних життєвих площинах, що допоможе простежити впливи на розвиток ідей науковця. Водночас "інтелектуальна біографія" із її концентрацією на зв'язку розвитку ідей ученого в мережі соціальних впливів, що призводять до трансформації, укоріненню або відходу ідей із професійного середовища, отримує необхідні дані для пошуку завдяки наративу, створеному внаслідок побудови біографічного світу.

Список використаних джерел

1. White H. Introduction: tropology, discourse, and the modes of human consciousness / Hayden White // *Tropics of discourse. Essays in cultural criticism*. – The Johns Hopkins university press Baltimore and London, 1978. – P. 1–27.
2. Андреев В. "Интеллектуальная биография" историка: экспликация понятия / В. Андреев // *Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки*. – 2011. – Вип. 5. – С. 333–341.
3. Базанов М.А. Интеллектуальная биография. Контуры нового жанра в российской и украинской историографии / М.А. Базанов // *Диалог со временем: альманах интеллектуальной истории*. – 2016. – Вып. 55. – С. 221–234.
4. Володихин Д.М. Экзистенциальный биографизм в истории [Электронный ресурс] / Д.М. Володихин // *Информационный бюллетень Ассоциации "История и компьютер"*. – 1999. – № 24. – Режим доступа: <http://ist-bessmertie.narod.ru/statvolod.htm>.
5. Ващенко В. Концепт "інтелектуальної біографії" та проблема конструювання "наукових біографій" в українській історіографії / В. Ващенко // *Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки*. – 2009. – Вип. 4. – С. 475–486.
6. Вісліч Т. Прикрийовання історії до розміру людини: про інтерпретацію ранньомодерних свідчень автобіографічних т. зв. звичайних людей / Т. Вісліч // *Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки*. – 2009. – Вип. 4. – С. 465–474.
7. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Е. Доманська; пер. з польської та англ. В. Склокін. К.: Ніка-центр, 2012. – 264 с.
8. Іггерс Г. [інтерв'ю / інтерв'ю взяла Е. Доманська] // Доманська Е. *Філософія історії після постмодернізму* / Е. Доманська; пер. с англ. М.А. Кукарцевой. – М.: "Канон+" РООИ "Реабілітація", 2010. – С. 148–167.
9. Колесник І.І. Біографічний світ Тараса Шевченка / І.І. Колесник // *Український історичний журнал*. – 2014. – № 3. – С. 79–99.
10. Колесник І.І. Передмова // *Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки* / І.І. Колесник. – 2014/2015. – Вип. 8. – С. 7–13.
11. Кроссли М.Л. Нарративная психология. Самость, психологическая травма и конструирование смыслов / М.Л. Кроссли. – Х.: "Гуманитарный Центр", 2013. – 284 с.
12. Попова Т. Жизнеописание ученого-историка на перекрестке историографических традиций: теория, методология, практика / Т. Попова // *Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки*. – 2015. – Вип. 8. – С. 15–40.

13. Репина Л. Историческая биография и интеллектуальная история / Л. Репина // *Ейдос: альманах теорії та історії історичної науки*. – 2009. – Вип. 4. – С. 437–464.
14. Уайт Х. [інтерв'ю / інтерв'ю взяла Е. Доманська] // Доманська Е. *Філософія історії після постмодернізму* / Е. Доманська. – М.: "Канон+" РООИ "Реабілітація", 2010. – С. 27–62.
15. Уайт Х. Метаистория. Историческое воображение в Европе XIX века / Х. Уайт. – Екатеринбург: изд-во Урал. ун-та, 2002. – 528 с.

References

1. WHITE H. (1978) Introduction: tropology, discourse, and the modes of human consciousness. In: *Tropics of discourse. Essays in cultural criticism*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press. P. 1–27.
2. ANDRIEIEV V. (2011) "Intelektualna biohrafia" istorika: eksplikatsiya poniattia. *Ejdos. Almanakh teorii ta istorii istorichnoi nauky*. Vyp. 5. P. 333–341.
3. BAZANOV M.A. (2016) Intellektual'naya biografiya. Kontury novogo zhanra v rossijskoj i ukrainskoj istoriografii. *Dialog so vremenem: al'manax intellektual'noi istorii*. Vyp. 55. P. 221–234.
4. VOLODIKHIN D.M. (1999) *Ekzistencijal'nyj biografizm v istorii*. *Informacionnyj biulleten' Assoציacii "Istorija i komp'yuter"*. № 24. [Online] Available from: <http://ist-bessmertie.narod.ru/statvolod.htm>
5. VASHCHENKO V. (2009) Kontsept "intelektual'noi biohrafii" ta problema konstruiuvannia "naukovykh biohrafii" v ukrainskii istoriografii. *Eidos. Almanakh teorii ta istorii istorichnoi nauky*. Vyp. 4. P. 475–486.
6. VISLICH T. (2009) Prykroyuvannia istorii do rozmiru liudyny: pro interpretatsiiu ranniomodernykh svitchen avtobiografichnykh t. zv. zvychnykh liudei. *Eidos. Almanakh teorii ta istorii istorichnoi nauky*. Vyp. 4. P. 465–474.
7. DOMANSKA Ye. (2012) *Istoriia ta suchasna humanitarystyka: doslidzhennia z teorii znannia pro mynule*. Kyiv: Nika-tsentr.
8. IHHERS H. (2010) [interv'yu / interv'yu vzyala Ye. Domanska]. In: Domanska Ye. *Filosofiya istorii posle postmodernizma*. Moscow: "Kanon+". P. 148–167.
9. KOLESNYK I.I. (2014) Biohrafichnyi svit Tarasa Shevchenka. *Ukrainskyi istorichnyi zhurnal*. № 3. P. 79–99.
10. KOLESNYK I. (2014/2015) *Peredmova*. *Eidos. Almanakh teorii ta istorii istorichnoi nauky*. Vyp. 8. P. 7–13.
11. KROSSLI M.L. (2013) *Narrativnaya psichologiya. Samost', psichologicheskaya travma i konstruirovaniye smyslov*. Kharkov: "Humanitarnyj Centr".
12. POPOVA T. (2015) Zhyzneopysaniye uchynogo-istorika na perekryostke istoriograficheskix tradicij: teoriya, metodologiya, praktika. *Eidos. Almanakh teorii ta istorii istorichnoi nauky*. Vyp. 8. P. 15–40.
13. REPINA L. (2009) *Istoricheskaya byografiya i intellektual'naya istoriya*. *Eidos. Almanakh teorii ta istorii istorichnoi nauky*. Vyp. 4. P. 437–464.
14. WHITE H. (2010) [interv'yu / interv'yu vzyala Ye. Domanska]. In: Domanska Ye. *Filosofiya istorii posle postmodernizma*. Moskva: "Kanon+". P. 27–62.
15. WHITE H. (2002) *Metastoriya. Istoricheskoye voobrazheniye v Evrope XIX veka*. Ekaterinburg: izd-vo Ural. un-ta.

Надійшла до редколегії 27.03.17

A. Kosheliev, Ph.D. student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

CONCEPT OF "INTELLECTUAL BIOGRAPHY" AND "BIOGRAPHICAL WORLD" IN THE RESEARCH OF THE LIFE OF A SCHOLAR

The article discusses the development of the theory of the biographical research at the present stage of the existence of Ukrainian historical science. The works of Ukrainian and foreign scholars that developed and rethought the trends of writing biographies of scholaric and other prominent personalities during the last decades are analyzed. The author demonstrated the origins of the theoretical and methodological postulates of the biographical studies at the end of XX – beginning of XXI centuries. Main attention is paid to the research of two concepts of study of biography, which form separate strategies of its creation: "intellectual biography" and "biographical world." The article is focused on specificity and epistemological origins of each of these concepts, their theoretical basis and possibility of application in practical research. Also modern definition of "intellectual biography" and the algorithms of its use in the study of the biography of the scholars. In addition, the origins of the model "a biographical world", its relation with narrative psychology and narratives theory of historical research are shown. The theoretical advances that can be used in the study of human biography are considered. The article raised the question of the unification of both concepts in a research in order to complement the theoretical toolkit of the researcher to study the biography of the scholar.

Key words: intellectual biography, "biographical world," narrative psychology, map of personality.